YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)
17 päivänä maaliskuuta 2005 *

Sisällys

I Tosiseikat ..... I - 2229

A Sopimus ..... I - 2229

1. Sopimuksen tavoitteet ..... I - 2230

2. Töiden suunniteltu kulku ..... I - 2232

3. Komission suorittama valvonta ..... I - 2235

4. Rahoitusta koskevat määräykset ..... I - 2235

5. Palautukset ..... I - 2237

6. Välityslauseke ..... I - 2238

B Sopimuksen täytäntöönpano ..... I - 2238

C Komission suorittamat maksut ja palautusvaatimus ..... I - 2240

D Kolmen vastaajan selvitystila ..... I - 2242

1. InterTeam ..... I - 2242

2. A-Consult ..... I - 2242

3. Ision ..... I - 2243

II Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta ..... I - 2243

A Asiaa koskevat oikeussäännöt ..... I - 2243

B Välityslausekkeen sovellettavuus ..... I - 2244

III Kanteen tutkittavaksi ottaminen siltä osin kuin se kohdistuu kolmeen sellaiseen vastaajaan, jotka ovat tai ovat olleet selvitystilassa ..... I - 2246

A Asiaa koskevat oikeussäännöt ..... I - 2247

1. Yhteisön oikeus ..... I - 2247

2. Kansallinen lainsäädäntö ..... I - 2252

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

B Kanteen tutkittavaksi ottaminen siltä osin kuin se kohdistuu InterTeamiin ... I - 2253

C Kanteen tutkittavaksi ottaminen siltä osin kuin se kohdistuu A-Consultiin ja Isioniin ... I - 2254

D Komission lisävaatimukset ... I - 2256

IV Kanteen perusteltavuus siltä osin kuin se kohdistuu AMI Semiconductoriin, Intracomiin, Euramiin ja Nordbankiin ... I - 2258

A Sopimuksen liitteessä II olevan 23 artiklan 23.3 kohtaan perustuva oikeus palautukseen ... I - 2258

1. Yhteisvelkavastuu ... I - 2259

2. Komission toimesta suoritettavan rahoituksen laskeminen ... I - 2261

B BGB:n 812 §:ään perustuva oikeus vaatia palautusta ... I - 2264

V Intracomin vastakanne ... I - 2265

Oikeudenkäyntikulut ... I - 2266

Asiassa C-294/02,

jossa on kyse EY 238 artiklan perusteella nostetusta kanteesta, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 12.8.2002,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään G. Wilms, avustajanaan Rechtsanwalt R. Karpenstein, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

AMI Semiconductor Belgium BVBA, aiemmin Alcatel Microelectronics NV, kotipaikka Audenarde (Belgia), edustajinaan Rechtsanwalt M. Hallweger ja Rechtsanwalt R. Lutz,

A-Consult EDV-Beratungsgesellschaft mbH (selvitystilassa), kotipaikka Wien (Itävalta), edustajanaan Rechtsanwalt E. Roehlich,

Intracom SA Hellenic Telecommunications & Electronic Industry, kotipaikka Ateena (Kreikka), edustajinaan avocat M. Lienemeyer, avocat U. Zinsmeister ja avocat D. Waelbroeck,

ISION Sales + Services GmbH & Co. KG (selvitystilassa), kotipaikka Hampuri (Saksa), edustajinaan Rechtsanwalt H. Fialski ja Rechtsanwalt T. Delhey,

Euram-Kamino GmbH, kotipaikka Hallbergmoos (Saksa), edustajinaan Rechsanwalt M. Hallweger ja Rechtsanwalt R. Lutz,

HSH Nordbank AG, aiemmin Landesbank Kiel Girozentrale, kotipaikka Kiel (Saksa), edustajinaan Rechtsanwalt B. Treibmann ja Rechtsanwalt E. Meincke,

ja

InterTeam GmbH (selvitystilassa), kotipaikka Itzehoe (Saksa), edustajinaan Rechtsanwalt M. Hallweger ja Rechtsanwalt R. Lutz,

vastaajina,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts, S. von Bahr ja K. Schiemann (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M.-F. Contet,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.7.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 23.9.2004 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio vaatii kanteellaan yhteisöjen tuomioistuinta velvoittamaan yhteisvastuullisina velallisina AMI Semiconductor Belgium BVBA:n,

aiemmin Alcatel Microelectronics NV (jäljempänä AMI Semiconductor), joka on Belgian oikeuden mukaan perustettu yhtiö, A-Consult EDV-Beratungsgesellschaft mbH:n (jäljempänä A-Consult), joka on Itävallan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, Intracom SA Hellenic Telecommunications & Electronic Industryn (jäljempänä Intracom), joka on Kreikan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, ISION Sales + Services GmbH & Co. KG:n, aiemmin AllCon Gesellschaft für Kommunikationstechnologie mbH (jäljempänä Ision), Euram-Kamino GmbH:n (jäljempänä Euram), HSH Nordbank AG:n, aiemmin Landesbank Kiel Girozentrale (jäljempänä Nordbank), ja InterTeam GmbH:n (jäljempänä InterTeam), kaikki neljä Saksan oikeuden mukaan perustettuja yhtiöitä (jäljempänä kaikki yhdessä vastaajat), maksamaan sille 317 214 euron suuruisen summan korkoineen palautuksena ennakoista, jotka se maksoi näiden yhtiöiden kanssa Esprit-hankkeen nro 26927 nimeltään "Electronic Commerce Fulfilment Service for the Electronics Industry (ECFS/E)" (jäljempänä hanke) yhteydessä tekemänsä sopimuksen mukaisesti (elektroniikkateollisuuden verkkokaupan tilauspalvelu) (jäljempänä sopimus).

I Tosiseikat

A *Sopimus*

2 Euroopan yhteisö, jota edusti komissio, teki 8.6.1998 vastaajien kanssa sopimuksen taloudellisen tuen myöntämisestä viimeksi mainituille hankkeen toteuttamista varten.

3 Sopimus on laadittu englanniksi. Sopimuksen 10 artiklan mukaan siihen sovelletaan Saksan oikeutta.

4 Vastaajat olivat sopimuksen 1 artiklan 1.1 kohdan mukaan "velvollisia täyttämään sopimuksen yhteisvastuullisesti komissioon nähden siltä osin kuin kysymys on liitteessä I mainituista töistä aina 18:nnen kuukauden päättymiseen asti".

5 Sopimuksen 1 artiklan 1.2 kohdassa todetaan seuraavaa:

"Ylivoimaisen esteen tilannetta lukuun ottamatta (mukaan lukien lakko, työsulku ja muut tapahtumat, jotka eivät ole sopimuskumppanien hallinnassa) sopimuskumppanit suorittavat kohtuulliset ponnistukset hankkeen tulosten saavuttamiseksi ja laiminlyövän sopimuskumppanin velvoitteiden täyttämiseksi. Sopimuskumppani ei ole velvollinen toimimaan yli sen, mitä hän kohtuudella hallitsee, eikä palauttamaan laiminlyövän sopimuskumppanin maksettavaksi kuuluvia summia, ellei ole itse myötävaikuttanut laiminlyöntiin. Sopimuskumppanit sopivat keskenään ylivoimaisen esteen tilanteessa toteutettavista toimenpiteistä."

1. Sopimuksen tavoitteet

6 Sopimuksen 1 artiklan 1.1 kohdan mukaan sopimuksen kohde on sen liitteessä I lueteltujen töiden suorittaminen.

7 Tämän liitteen ensimmäiseen osaan sisältyvän hankkeen sisällön yhteenvedon mukaan sen tarkoitus oli tehdä mahdolliseksi ylimääräisten puolijohdekomponenttien myynti elektroniikkateollisuuden yritysten välillä ilman välikäsiä ja alentaa näin

liiketoimen kustannuksia. Hankkeen toteuttaminen olisi helpottanut tätä tilannetta seuraavasti:

— saattamalla globaalisti komponenttien liikatarjonnan ja tyydyttämättömän kysynnän vastaamaan toisiaan

— huolehtimalla luotuihin liiketoimiin liittyvästä menettelystä

— toteuttamalla kuljetukset ja myynti- ja ostosopimusten täytäntöönpanon edellyttämät ilmoitukset

— ulottamalla verkkokaupan elektroniikka-alalle.

Tämän yhteenvedon mukaan kyseinen hanke olisi mahdollistanut sen, että elektroniikkateollisuus

— lisää myyntimahdollisuuksia ja alentaa liiketoimien kustannuksia sen avulla, että käytetään globaalia tiedonvälitystekniikkaa

— käyttää rajatonta verkkokauppaa maailmanlaajuisessa taloudessa.

Kyseisessä yhteenvedossa ilmaistiin kolme päätavoitetta seuraavasti:

— useiden avainpalvelujen integroiminen elektroniikkateollisuutta varten

— sellaisten asianmukaisten liitäntöjen suunnittelu tehokasta pörssijärjestelmää varten, jotka on tarkoitus integroida tulevaisuuden käyttäjien ja palveluntarjoajien ammattimaiseen tietotekniikkaympäristöön

— verkkokaupan lisääntymisen kannustaminen elektroniikkateollisuudessa, mukaan lukien keinojen kehittäminen käytöstä palkitsemiseen (bonus component) ja hankkeen käytön johdosta lisääntyneen kustannustehokkuuden määrälliseen ilmaisemiseen.

2. Töiden suunniteltu kulku

8 Sopimuksen 2 artiklan 2.1 kohdan mukaan hanke oli määrä toteuttaa 18 kuukaudessa 1.5.1998 lukien eli lokakuun 1999 loppuun mennessä.

9 Sopimuksen liitteessä I olevan toisen osan 2 luvun 2.2 kohdan mukaan suunnitellut työt oli ryhmitelty kahdeksaan työjaksoon (workpackages), joiden tuloksena piti olla kaikkiaan 29 osatoimitusta (deliverables). Ensimmäiseen näistä jaksoista sisältyivät seuraavat osatoimitukset:

"Työjakso 1: Relevanttien liiketoimien yksilöinti

Tehtävä 1.1 Kaupallinen käsittely käyttäjän toimipaikalla (0–2 kuukautta)

Komponenttien hankintaprosessi

Ylimääräisten komponenttien kontrolli ja käsittely

Laatuprosessi (ISO 9000 jne.)

Muut toimittajat

Käytössä olevat maksutavat

Uudet maksutavat

Tehtävä 1.2 Logistiset liitännät (0–2 kuukautta)

Liitännät, joissa on teollisten käyttäjien käyttämiä kaupallisia ohjelmistoja

Ohjelmistoliitännät: pankit

Ohjelmistoliitännät: kuljettajat

Erityisten SAP-parametrien määrittely [yritystenvälisten ohjelmistojen standardi]

Tehtävä 1.3 Informaatioteknologian ympäristön arviointi (0–2 kuukautta)

Henkilökohtainen tietokone, työasema, paikalliset verkot

Henkilökohtaisten tietokoneiden ja verkkojen käyttöjärjestelmät

Internet, intranetit"

10 Sopimuksen liitteen I toisen jakson 2 luvun 2.2. kohtaan sisältyvät myös taulukot, joissa määritellään sopimuskumppanien erityiset roolit eri työjaksojen toteuttamisessa.

11 Ensimmäisen työjakson mukainen jako on sopimuksen liitteen I sivuilla 40 ja 41 olevan taulukon mukaan seuraavanlainen:

Tehtävä	Sopimuskumppanit	Osuus
1.1	[AMI Semiconductor] Intracom A-Consult	Kaikkien käyttäjien tiloissa tapahtuvien sellaisten liiketoimien määrittely, jotka liittyvät valvontaan, myyntiin, ylimääräisiin varastoihin ja elektroniikkamateriaalin hankintaan.
1.2	[Nordbank]	Käteismaksutapojen ja tilien valvonnan kannalta tarvittavien rajapintojen määrittely.
	[Euram]	Kuljetuskustannusten, kuljetustilausten ja näiden tilausten valvonnan kannalta tarvittavien rajapintojen määrittely.
	[AMI Semiconductor] Intracom A-Consult	Kaupallisten ohjelmistojen kannalta tarvittavien rajapintojen yksityiskohdat taulukkomuodossa esitettyinä.
1.3	InterTeam	Kaikkien hankkeeseen osallistuvien tietotekniikkaympäristöjen arviointi mukaan lukien yleiset normit. Itsenäinen arviointi siltä osin, vastaako käytettävä arkkitehtuuri alan normeja.
	[Nordbank]	Yhteistyö InterTeamin kanssa paikallisen tietotekniikkaympäristön analysoinnissa.
	[Euram]	Yhteistyö InterTeamin kanssa tietotekniikkaympäristön analysoinnissa.
	[AMI Semiconductor] Intracom A-Consult	Yhteistyö InterTeamin kanssa paikallisen tietotekniikkaympäristön analysoinnissa.

3. Komission suorittama valvonta

12 Sopimuksen liitteessä II olevan 8 artiklan mukaan on mahdollista, että komissio käyttää apunaan asiantuntijoita sopimuksen hallinnoinnissa. Tässä tapauksessa tämän toimielimen on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että asiantuntijat eivät paljasta tai käytä heille uskottuja luottamuksellisia tietoja. Näitä asiantuntijoita koskevat yksityiskohtaiset tiedot on ilmoitettava etukäteen komission sopimuskumppaneille ja komission on otettava kohtuudella huomioon näiden esittämät vastalauseet, jotka on perusteltava legitiimeillä kaupallisilla syillä.

4. Rahoitusta koskevat määräykset

13 Sopimuksen 3 artiklan mukaan hankkeen korvauskelpoisiksi kustannuksiksi on arvioitu kaikkiaan 1 080 000 ecua. Kyseisessä artiklassa todetaan, että komission suorittaman osuuden tuli kattaa enintään 50 prosenttia näistä kustannuksista eli enintään 540 000 ecua. Hyväksyttävien kustannusten perusta oli sopimuksen liitteessä I ja sen liitteessä II olevat 18–20 artikla sisältävät korvauskelpoisten kulujen laskennassa käytettävät täsmälliset arviointiperusteet.

14 Sopimuksen liitteen I sivulla 6 olevassa lomakkeessa hyväksytty korvattava kokonaissumma on jaettu vastaajien kesken seuraavasti:

— InterTeam: 153 500 ecua

— Ision: 70 000 ecua

— Euram: 40 000 ecua

— Nordbank: 10 000 ecua

— AMI Semiconductor: 97 000 ecua

— Intracom: 68 000 ecua

— A-Consult: 101 500 ecua.

15 Sopimuksen liitteen I sivuilla 56 ja 57 olevassa lomakkeessa 5.3 määritellään yhden henkilön kuukauden työpanoksina se työ, joka kunkin sopimuskumppanin kunkin työsuorituksen toteuttamiseksi on tehtävä.

16 Sopimuksen 4 artiklan mukaan komission osuuden maksut tapahtuvat seuraavasti:

— 270 000 ecun suuruinen ennakko, joka on maksettava kahden kuukauden kuluessa sopimuskumppanien viimeisestä allekirjoituksesta

— kausittaiset maksut, jotka on suoritettava kahden kuukauden kuluessa eri edistymiskertomusten ja niitä vastaavien kustannuksia koskevien tositteiden hyväksymisestä siten, että ennakko- ja kausittaiset maksut eivät ylitä 486 000:ta ecua

— komission maksettavan kokonaisrahoituksen jäännös (54 000 ecun vakuus), joka on maksettava kahden kuukauden kuluessa viimeisen kertomuksen, asiakirjan tai hankkeen muiden suoritusten sekä loppuajanjaksoa koskevien kustannuksia koskevien tositteiden hyväksymisestä.

17 Sopimuksen liitteessä II olevan 23 artiklan 23.2 kohdassa todetaan, että kaikkia komission suorittamia maksuja on pidettävä ennakkoina, kunnes niitä vastaavat suoritukset on hyväksytty tai tarvittaessa kunnes loppukertomus on hyväksytty.

5. Palautukset

18 Sopimuksen liitteessä II olevan 23 artiklan 23.3 kohdan mukaan sopimuskumppanit sitoutuvat siinä tapauksessa, että komission vastattava hankkeen kokonaisrahoitusosuus on pienempi kuin sen suorittamat maksut kokonaisuudessaan, palauttamaan sille erotuksen välittömästi.

19 Kyseisessä liitteessä II olevan 5 artiklan 5.3 kohdan a alakohdan i alakohta koskee komission mahdollisuutta irtisanoa sopimus "välittömästi ja kirjallisesti komission vaadittua sopimuksen täyttämättä jättämistä korjattavaksi kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa alittaa yhtä kuukautta ja joka on ilmoitettava kirjallisesti, ja kun tätä korjaamista ei ole suoritettu tyydyttävällä tavalla".

20 Sopimuksen liitteessä II olevan 5 artiklan 5.4 kohdassa todetaan, että kun sopimus irtisanotaan, yhteisön osuus kustannuksista koskee vain niitä kustannuksia, jotka liittyvät komission hyväksymiin hankkeen osasuorituksiin, sekä muita kohtuullisia ja hyväksyttäviä kustannuksia, mukaan lukien maksusitoumukset.

21 Samassa sopimusmääräyksessä todetaan, että kun irtisanominen tapahtuu sopimuksen liitteessä II olevan 5 artiklan 5.3 kohdan a kohdan mukaisesti, takaisin maksettavaan summaan voidaan kirjallisesta pyynnöstä lisätä varojen vastaanottamisen ja niiden takaisin maksun väliseltä ajalta korko, joka on 2 prosenttia Euroopan rahainstituutin ecumääräisissä transaktioissa soveltamaa korkoa suurempi.

6. Välityslauseke

22 Sopimuksen liitteessä II oleva 7 artikla sisältää seuraavanlaisen välityslausekkeen:

"Ainoastaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ja muutoksenhaun osalta Euroopan yhteisöjen tuomioistuin ovat toimivaltaisia ratkaisemaan komission ja sen sopimuskumppanien väliset tämän sopimuksen pätevyyttä, soveltamista ja tulkintaa koskevat riidat."

B *Sopimuksen täytäntöönpano*

23 Hankkeen toteuttaminen alkoi toukokuussa 1998.

24 Sopimuskumppanit toimittivat 15.12.1998 komissiolle kertomuksen, joka kattoi kuuden kuukauden ajanjakson ja jossa kuvattiin saavutetut tavoitteet. Tässä kertomuksessa ne ilmoittivat suorittaneensa täysin työjaksoille 1, 2 ja 3 määrätyt eri työt.

25 Voidakseen tarkastaa sopimuskumppanien kertomuksissa esitetyt tulokset komissio ehdotti tarkastusryhmän (Review Team) perustamista. Saatuaan komission ehdottamia asiantuntijoita koskevat tiedot ja muun muassa heidän ansioluettelonsa InterTeam hyväksyi 8.4.1999 päivätyllä kirjeellään kahden ehdokkaan, Guidan ja Ouzounisin, nimittämisen.

26 Tarkastusryhmä esitti ensimmäisen tarkastuskertomuksensa komission ja sen sopimuskumppanien välisessä 11.6.1999 pidetyssä kokouksessa. Kertomuksessa todettiin vakavia puutteita hankkeen täytäntöönpanossa. Ryhmä ilmoitti näiden toteamusten perusteella hankkeen keskeyttämisestä 1.7.1999 saakka ja kehotti vastaajia toimittamaan sille kaikki tarpeelliset tiedot, jotka osoittavat, että tarkastuskertomuksessa todetut puutteet on korjattu.

27 Komissio esitti 18.6.1999 päivätyssä kirjeessään yhteenvedon 11.6.1999 pidetyssä kokouksessa tehdyistä päätöksistä. Tässä yhteydessä se myös vahvisti sopimuksen liitteessä II olevan 5 artiklan 5.3 kohdan a kohdan i kohdan nojalla vastaajille lisämääräajan ja uhkasi irtisanoa sopimuksen. Tämä toimielin riitautti uudelleen 29.6. ja 14.7.1999 päivätyissä kirjeissään sen, että viimeksi mainitut olisivat täyttäneet sopimusvelvoitteensa, ja kehotti niitä suorittamaan tekemättömät työt sekä korjaamaan todetut puutteet yhden kuukauden kuluessa.

28 Vastaajat esittivät komissiolle heinäkuun 1999 alussa kertomuksen, joka koski 12 kuukauden ajanjaksoa ja jossa kuvattiin saavutetut tavoitteet. Tämän kertomuksen mukaan ne olivat toteuttaneet hankkeen sopimuksen mukaisesti.

29 Tarkastusryhmä esitti 5.7.1999 toisen tarkastuskertomuksen, jossa otettiin huomioon 12 kuukauden ajanjaksoa koskevan kertomuksen sisältämät saavutettua edistystä koskevat tiedot ja muut sopimuskumppanien toimittamat täydentävät

tiedot. Tässä kertomuksessa arvosteltiin perusteellisesti kaikkia suorituksia. Osa viimeksi mainituista kuitenkin hyväksyttiin, vaikka ne luokiteltiinkin heikoiksi.

30 Huolimatta siitä, että kantajat esittivät 8.9.1999 pidetyssä kokouksessa uuden kokonaisselvityksen saavutetuista tavoitteista, tarkastusryhmä pysyi tekemässään päätelmässä.

31 Komissio irtisanoi sopimuksen taannehtivin vaikutuksin 8.9.1999 lukien Inter-Teamille osoitetulla 21.12.1999 päivätyllä kirjeellä.

C *Komission suorittamat maksut ja palautusvaatimus*

32 Tietyistä euron käyttöön ottamiseen liittyvistä säännöksistä 17 päivänä kesäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1103/97 (EYVL L 162, s. 1) voimaantulosta seuraa tämän asetuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaan, että viittaukset ecuun korvataan viittauksella euroon siten, että yksi ecu vastaa yhtä euroa.

33 Komissio maksoi vastaajille sopimuksen määräysten mukaisesti seuraavat summat:

— 270 000 euroa 8.6.1998

— 191 394 euroa 6.5.1999 ajanjaksolta 1.5.–31.10.1998.

Ennakkojen kokonaismäärä on siis 461 394 euroa.

34 Komissio osoitti 21.12.1999 vastaajille kirjeen, jossa se vaati niitä maksamaan takaisin 317 214 euroa, joka on tosiasiallisesti maksettujen 461 394 euron ja 144 180 euron, joka komission laskelmien mukaan on sen hankkeelle suoritettava osuus, välinen erotus.

35 Kannekirjelmässä olevan taulukon mukaisesti nämä summat, euroina ilmaistuina, jakautuvat komission mukaan vastaajien kesken seuraavasti:

	A	B	C	D
InterTeam	153 500	300 934	29 491,36	271 443
A-Consult	101 500	61 823	40 960,23	20 862
[AMI Semiconductor]	97 000	26 743	26 214,55	529
Ision	70 000	39 926	31 129,77	8 797
[Euram]	40 000	21 606	0	21 606
Intracom	68 000	10 362	16 384,09	(6 022)
[Nordbank]	10 000	0	0	0
	540 000	461 394	144 180	323 237

A = sopimuksen mukainen ennakon enimmäismäärä,
B = tosiasiallisesti maksettu summa,
C = hyväksytty ennakko,
D = palautettava määrä (B - C)

D *Kolmen vastaajan selvitystila*

1. InterTeam

36 InterTeamin yhtiökokous päätti 22.12.1999 yhtiön purkamisesta. InterTeam jätti 17.7.2001 taseensa, joka oli laadittu 31.12.1999 ja joka sen ilmoituksen mukaan vastasi selvitystilatasetta. Tämä tase osoitti 695 605,33 DEM:n (eli 355 657,35 euron) suuruista vajetta, jota yhtiö ei voinut kattaa omilla varoillaan. InterTeam poistettiin kaupparekisteristä 8.11.2001.

2. A-Consult

37 A-Consultia vastaan aloitettiin selvitystilamenettely 10.7.2002, jolloin nykyinen konkurssipesän hoitaja Roehlich nimitettiin tämän yhtiön selvittäjäksi.

38 A-Consult peruutti sittemmin hakemuksen selvitystilamenettelyn aloittamisesta, minkä vuoksi Itävallan konkurssilainsäädännön mukaisesti kyseinen menettely lopetettiin ja 25.7.2002 aloitettiin "selvitysmenettelyä seuraava konkurssimenettely" (Anschlußkonkursverfahren).

3. Ision

39 Isionia koskeva maksukyvyttömyysmenettely aloitettiin 19.7.2002, ja Fialski nimitettiin tämän yhtiön pesänhoitajaksi.

II Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta

A *Asiaa koskevat oikeussäännöt*

40 EY 238 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Yhteisön tuomioistuimella on toimivalta ratkaista asia yhteisön tekemässä tai sen puolesta tehdyssä julkis- tai yksityisoikeudellisessa sopimuksessa olevan välityslausekkeen nojalla."

41 EY 225 artiklan 1 kohdassa, sellaisena kuin se on Nizzan sopimuksen mukaisessa versiossa, määrätään seuraavaa:

"Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan ensimmäisenä oikeusasteena 230, 232, 235, 236 ja 238 artiklassa tarkoitetut kanteet lukuun ottamatta niitä, joiden ratkaiseminen on annettu jonkin lainkäyttölautakunnan tehtäväksi tai jotka perussäännön mukaan kuuluvat yhteisön tuomioistuimen toimivaltaan. Perussäännössä voidaan määrätä, että yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan muunkinlaisia kanteita.

Yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tämän kohdan nojalla tekemiin päätöksiin voidaan vain oikeuskysymysten osalta ja perussäännössä määrätyin edellytyksin ja rajoituksin hakea muutosta yhteisön tuomioistuimelta."

42 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 51 artiklassa, sellaisena kuin se oli voimassa ennen Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 51 ja 54 artiklan muuttamisesta 26 päivänä huhtikuuta 2004 tehtyä neuvoston päätöstä 2004/407/EY, Euratom (EYVL L 132, s. 5), määrättiin seuraavaa:

"EY:n perustamissopimuksen 225 artiklan 1 kohdassa — — esitetystä säännöstä poiketen jäsenvaltioiden, yhteisöjen toimielinten ja Euroopan keskuspankin nostamat kanteet kuuluvat yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan."

B *Välityslausekkeen sovellettavuus*

43 Sopimuksen liitteessä II olevaan 7 artiklaan sisältyvässä välityslausekkeessa, joka on toistettu tämän tuomion 22 kohdassa, nimetään sen sanamuodon mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin yksinomaan toimivaltaiseksi ratkaisemaan ensimmäisenä oikeusasteena kaikki sopimuksesta mahdollisesti syntyvät riidat.

44 On kuitenkin kiistatonta, että perustamissopimuksessa ja tämän sopimuksen liitteenä olevassa yhteisöjen tuomioistuimen perussäännössä esitetyn ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ja yhteisöjen tuomioistuimen välisen toimivallan jaon mukaan ei kanteen nostamisen ajankohtana ollut mahdollista, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi tutkinut yhteisön toimielimen nostaman kanteen, jollaisesta käsiteltävänä olevassa tapauksessa on kysymys.

45 Tämän vuoksi kanne, sen jälkeen kun se alun perin oli toimitettu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon, siirrettiin yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 54 artiklan mukaisesti sen kirjaamoon.

46 Vaikka asianosaiset eivät kiistäkään yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa, yhteisöjen tuomioistuimen on omasta aloitteestaan tutkittava välityslausekkeen sovellettavuus, kuten julkisasiamies aivan oikein totesi ratkaisuehdotuksensa 53 kohdassa.

47 Esille tulee siis kysymys siitä, voiko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen nimeäminen välityslausekkeessa saada aikaan yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan EY 238 artiklan nojalla, jossa toimivalta annetaan nimenomaan "yhteisön tuomioistuimelle".

48 Kysymykseen on vastattava myöntävästi seuraavista syistä.

49 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 59 kohdassa, siitä, että perustamissopimuksessa käytetään ilmaisua "yhteisön tuomioistuin" seuraa, että tämä nimi ei viittaa jompaankumpaan yhteisöjen tuomioistuimista, vaan siihen yhteisön toimielimeen, jonka muodostavat yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin. Näin ollen EY 238 artiklassa oleva viittaus "yhteisön tuomioistuimeen" on ymmärrettävä niin, että sillä viitataan yhteisöjen tuomioistuimeen toimielimenä, ja sopimuksessa on viitattava nimenomaan tähän toimielimeen, jotta toimivalta voidaan antaa jommallekummalle yhteisöjen tuomioistuimista.

50 Perustamissopimuksessa ei määrätä välityslausekkeessa käytettävästä erityisestä muotoilusta. Näissä olosuhteissa muotoilua, joka osoittaa, että osapuolilla on

tarkoitus olla saattamatta mahdollisia riitojaan kansallisten tuomioistuinten käsiteltäviksi ja saattaa ne yhteisöjen tuomioistuinten käsiteltäviksi, on pidettävä riittävänä, jotta viimeksi mainituilla on toimivalta EY 238 artiklan nojalla.

51 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen nimeäminen täyttää tämän kriteerin selvästi ja ilman, että on tarpeen tulkita kysymyksessä olevaa lauseketta sopimukseen sovellettavan lainsäädännön valossa.

52 Se, että osapuolet ovat virheellisesti pyrkineet määrittämään "yhteisön tuomioistuimen" muodostavan toimielimen sisällä tarkalleen sen tuomioistuimen, jonka tulisi ottaa käsiteltäväkseen niiden väliset riidat, ja se, että välityslauseke on tämän vuoksi osittain vaikutukseton, ei estä osapuolten selvästi ilmaisemaa tarkoitusta olla saattamatta mahdollisia riitojaan kansallisten tuomioistuinten käsiteltäväksi ja saattaa ne yhteisöjen tuomioistuinten käsiteltäviksi.

53 Yhteisöjen tuomioistuin on näin ollen toimivaltainen ratkaisemaan komission kanteen sekä Intracomin nostaman vastakanteen.

III Kanteen tutkittavaksi ottaminen siltä osin kuin se kohdistuu kolmeen sellaiseen vastaajaan, jotka ovat tai ovat olleet selvitystilassa

54 Kolme vastaajista eli InterTeam, A-Consult ja Ision katsovat, että kannetta ei voida niitä koskevin osin ottaa tutkittavaksi pääasiallisesti sillä perusteella, että ne olivat kanteen jättämisajankohtana maksukyvyttömyysmenettelyn eri vaiheissa.

A *Asiaa koskevat oikeussäännöt*

1. Yhteisön oikeus

55 Maksukyvyttömyysmenettelyistä 29 päivänä toukokuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1346/2000 (EYVL L 160, s. 1), joka annettiin EY 61 artiklan c alakohdan ja EY 67 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla, johdanto-osaan sisältyvät muun muassa seuraavat perustelukappaleet:

"2) Sisämarkkinoiden moitteeton toiminta edellyttää rajat ylittävien maksukyvyttömyysmenettelyjen tehokasta ja tehollista toimintaa, ja tämän asetuksen antaminen on tarpeen, jotta saavutettaisiin kyseinen tavoite, joka kuuluu perustamissopimuksen 65 artiklassa tarkoitetun oikeudellisen yhteistyön alaan yksityisoikeudellisissa asioissa.

3) Yritysten toiminnoilla on yhä enemmän rajat ylittäviä vaikutuksia, ja sen vuoksi niitä säännellään lisääntyvästi yhteisön lainsäädännöllä. Koska tällaisten yritysten maksukyvyttömyys vaikuttaa myös sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan, tarvitaan yhteisön säädöstä, jossa vaaditaan maksukyvyttömän velallisen omaisuutta koskevien toimenpiteiden yhteensovittamista.

4) Sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta on tarpeen välttää kannustamasta osapuolia siirtämään omaisuutta tai oikeudenkäyntejä jäsenvaltiosta toiseen edullisemman oikeusaseman saamiseksi ('forum shopping').

— —

8) Jotta saavutettaisiin rajat ylittäviä vaikutuksia omaavien maksukyvyttömyysmenettelyjen tehokkuuden parantamistavoite, on tarpeen ja aiheellista, että tuomioistuimen toimivaltaa, päätösten tunnustamista ja sovellettavaa lakia tällä alalla koskevat säännökset sisällytettäisiin yhteisön säädökseen, joka on velvoittava ja jäsenvaltioissa sellaisenaan sovellettavissa."

56 Kyseiseen asetukseen sisältyvät seuraavat säännökset:

"3 artikla

Kansainvälinen toimivalta

1. Sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa velallisella on pääintressien keskus, on toimivaltainen aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn. Yhteisön ja muun oikeushenkilön pääintressien keskuksen katsotaan sijaitsevan siinä valtiossa, jossa oikeushenkilöllä on sääntömääräinen kotipaikka, jollei muuta näytetä.

2. Jos velallisen pääintressien keskus sijaitsee jäsenvaltiossa, muun jäsenvaltion tuomioistuin on toimivaltainen aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn vain, jos velallisella on toimipaikka tässä jäsenvaltiossa. Tällaisen menettelyn vaikutukset rajoittuvat viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa sijaitsevaan velallisen omaisuuteen.

— —

4 artikla

Sovellettava laki

1. Jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, maksukyvyttömyysmenettelyyn ja sen vaikutuksiin sovelletaan sen jäsenvaltion lakia, jossa menettely on alkanut, jäljempänä 'menettelyn aloitusvaltio'.

2. Menettelyn aloittamisen edellytykset, menettelyn kulku sekä menettelyn päättäminen määräytyvät menettelyn aloitusvaltion lain mukaan. Sen mukaan määräytyy erityisesti:

— —

f) maksukyvyttömyysmenettelyn vaikutukset saatavien erillisperintään, lukuun ottamatta vireillä olevia oikeudenkäyntejä;

— —

16 artikla

Periaate [maksukyvyttömyysmenettelyn tunnustamisesta]

1. Maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskeva päätös, jonka on tehnyt 3 artiklan mukaan toimivaltainen jäsenvaltion tuomioistuin, on tunnustettava kaikissa muissa jäsenvaltioissa siitä alkaen, kun päätöstä on noudatettava menettelyn aloitusvaltiossa.

Tätä säännöstä on sovellettava myös silloin, kun velallinen oikeudellisen luonteensa vuoksi ei olisi voinut olla maksukyvyttömyysmenettelyn kohteena toisessa jäsenvaltiossa.

2. Edellä 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun menettelyn tunnustaminen ei estä toisen jäsenvaltion tuomioistuinta aloittamasta 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä — —

17 artikla

Tunnustamisen vaikutukset

1. Päätös 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun menettelyn aloittamisesta saa ilman eri muodollisuuksia muissa jäsenvaltioissa samat vaikutukset kuin sillä on menettelyn aloitusvaltion lain mukaan, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu eikä 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä ole aloitettu tässä toisessa jäsenvaltiossa.

2. Muissa jäsenvaltioissa ei saa kieltää 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn vaikutuksia. Menettelystä johtuvia rajoituksia velkojien oikeuksiin erityisesti maksun lykkäyksen tai maksuvelvollisuudesta vapauttamisen osalta voidaan toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevaan omaisuuteen nähden kohdistaa vain niihin velkojiin, jotka ovat siihen suostuneet.

— —

40 artikla

Velvollisuus antaa tietoja velkojille

1. Kun maksukyvyttömyysmenettely on alkanut jäsenvaltiossa, sen valtion toimivaltaisen tuomioistuimen tai tämän määräämän selvittäjän on viipymättä toimitettava tästä ilmoitus niille tunnetuille velkojille, joilla on asuinpaikka tai kotipaikka taikka sääntömääräinen kotipaikka toisessa jäsenvaltiossa.

2. Tässä ilmoituksessa, joka on toimitettava erikseen kullekin velkojalle, on mainittava erityisesti määräajat, seuraamukset niiden laiminlyönnistä, se toimielin tai viranomainen, joka ottaa vastaan ilmoitukset saatavista, sekä muut määrätyt toimenpiteet. Siitä on käytävä ilmi myös, onko velkojan ilmoitettava saatava, joka on etuoikeutettu tai jonka vakuutena on esineoikeus."

2. Kansallinen lainsäädäntö

57 Saksan oikeudessa yhtiön maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisella on muun muassa seuraavia vaikutuksia:

— 5.10.1994 annetun Insolvenzordnungin (maksukyvyttömyyttä koskeva Saksan laki), (BGBl. 1994 I, s. 2866), sellaisena kuin sitä sovelletaan käsiteltävänä olevaan asiaan (jäljempänä InsO), 80 §:n mukaan yhtiön omaisuuden hallinta on selvittäjällä. Hallintaan kuuluu myös oikeus osallistua oikeudenkäyntiin, mikä merkitsee sitä, että kanne yhtiötä vastaan on annettava tiedoksi selvittäjälle eikä yhtiölle.

— InsO:n 87 §:n mukaan velkoja voi vaatia yhtiöltä olevia saataviaan vain maksukyvyttömyysmenettelyä koskevien säännösten mukaisesti. Näin ollen InsO:n 174 §:ää ja sitä seuraavia pykäliä sovelletaan siviiliprosessuaalisten sääntöjen mukaisten tavanomaisten oikeussuojakeinojen sijaan ja suoraan yhtiötä tai selvittäjää vastaan nostetut kanteet on jätettävä tutkimatta.

58 Itävallan oikeudessa Konkursordnungin (Itävallan konkurssilaki; RGBl. Nro 337/1914, sellaisena kuin sitä sovelletaan käsiteltävänä olevaan asiaan; jäljempänä KO) 6 §:n 1 momentin mukaan riitoja, joissa esitetään konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta koskevia vaatimuksia, ei voida panna vireille eikä jatkaa maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen jälkeen.

B *Kanteen tutkittavaksi ottaminen siltä osin kuin se kohdistuu InterTeamiin*

59 AMI Semiconductorin, Euramin ja InterTeamin mukaan kanne on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin se kohdistuu InterTeamiin, koska tämä yhtiö oli poistettu kaupparekisteristä 8.11.2001 eli 9 kuukautta ennen kuin komissio nosti kanteen, ja se oli siis tuolloin menettänyt oikeuskelpoisuutensa.

60 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 67 kohdassa, sellaista yhtiötä vastaan nostettu kanne on jätettävä tutkimatta, joka kanteen nostamishetkellä ei ole oikeuskelpoinen eikä asianosaiskelpoinen. Tältä osin sovellettava laki on kyseisen yhtiön perustamista sääntelevä laki eli käsiteltävänä olevassa tapauksessa Saksan laki (ks. asia 81/87, Daily Mail ja General Trust, tuomio 27.9.1988, Kok. 1988, s. 5483, Kok. Ep. IX, s. 713, 19 kohta ja asia C-208/00, Überseering, tuomio 5.11.2002, Kok. 2002, s. I-9919, 81 kohta).

61 On riidatonta, että Saksan lainsäädännön mukaan InterTeamin kaltainen rajavastuuyhtiö (GmbH) menettää asianosaiskelpoisuutensa purkautuessaan, mikä edellyttää sen poistamista kaupparekisteristä sen jälkeen, kun on todettu, että sillä ei ole omaisuutta. Rekisteristä poistaminen luo näin ollen olettaman siitä, että omaisuutta ei ole.

62 Vaikka tämä olettama voidaan periaatteessa kumota, mistä seuraisi, että rekisteristä poistettu yhtiö saisi asianosaiskelpoisuutensa takaisin, pelkästään sen väittäminen, että rekisteristä poistetulla yhtiöllä on edelleen omaisuutta, ei ole tältä osin riittävää, toisin kuin komissio väittää. Viimeksi mainitun olisi pitänyt esittää väitteensä tueksi tosiseikkoja, joista ilmenee esimerkiksi omaisuus, joka sen mukaan edelleen on olemassa, ilmoittaa ainakin arvio omaisuuden arvosta, omaisuuden oikeudellinen perusta sekä tarvittaessa asianomainen velallinen.

63 Koska nämä tiedot puuttuvat, kanne on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin se on kohdistettu InterTeamiin.

C *Kanteen tutkittavaksi ottaminen siltä osin kuin se kohdistuu A-Consultiin ja Isioniin*

64 Kanteen nostamisajankohtana näitä kahta yhtiötä vastaan oli aloitettu kumpaakin yhtiötä osaltaan koskevan kansallisen lainsäädännön mukainen maksukyvyttömyysmenettely.

65 On riidatonta, että komission nostaman kaltainen kanne olisi näissä olosuhteissa jätetty tutkimatta asian kannalta merkityksellisten kansallisten säännösten eli A-Consultin osalta KO:n 6 §:n ja Isionin osalta InsO:n 87 §:n mukaisesti, jos se olisi nostettu näitä yhtiöitä vastaan kansallisessa tuomioistuimessa.

66 EY 238 artikla yhdessä välityslausekkeen kanssa tekee yhteisöjen tuomioistuimesta lähtökohtaisesti toimivaltaisen ratkaisemaan osapuolten väliset riidat.

67 Esille tulee kuitenkin kysymys siitä, millä tavoin tätä toimivaltaa on käytettävä siltä osin kuin kysymys on asianosaisesta, jota koskeva maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu. Tämä kysymys on ratkaistava yhteisöjen tuomioistuimessa sovellettavan prosessioikeuden perusteella.

68 Kun otetaan huomioon, ettei yhteisöjen tuomioistuimen perussääntö eikä sen työjärjestys sisällä erityisiä määräyksiä siitä, miten käsitellä kannetta, joka on nostettu sellaista asianosaista vastaan, jota koskeva maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu, sovellettavat säännöt on johdettava kyseisellä alalla jäsenvaltioille yhteisistä prosessioikeudellisista periaatteista.

69 Tältä osin on selvää, että useimpien jäsenvaltioiden prosessioikeudessa velkoja ei voi vaatia saataviaan oikeusteitse erikseen sellaiselta henkilöltä, joka on maksukyvyttömyysmenettelyn kohteena, vaan velkojan on noudatettava sovellettavan menettelyn yksityiskohtaisia sääntöjä sillä uhalla, että kanne on muutoin jätettävä tutkimatta. Näiden valtioiden on lisäksi noudatettava vastavuoroisesti jossakin niistä aloitettua menettelyä. Tämä ilmenee asetuksesta N:o 1346/2000, jonka 4 artiklan 2 kohdan f alakohdassa säädetään, että maksukyvyttömyysmenettelyn vaikutuksia saatavien erillisperintään säätelevä laki on menettelyn aloitusvaltion laki, käsiteltävänä olevassa tapauksessa siis Itävallan laki ja Saksan laki. Lisäksi saman asetuksen 16 ja 17 artiklan mukaan maksukyvyttömyysmenettelyn aloittaminen jossakin jäsenvaltiossa on tunnustettava kaikissa muissa jäsenvaltioissa ja se saa niissä samat vaikutukset kuin sillä on menettelyn aloitusvaltion lain mukaan.

70 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 84 ja 85 kohdassa, asetuksen N:o 1346/2000 säännösten tavoitteena on, kuten erityisesti asetuksen johdanto-osan toisesta, kolmannesta, neljännestä ja kahdeksannesta perustelukappaleesta ilmenee, maksukyvyttömyysmenettelyjen tehokkuuden ja moitteettoman yhteensovittamisen turvaaminen Euroopan unionissa ja näin ollen sen turvaaminen, että käytettävissä oleva omaisuus jaetaan oikeudenmukaisesti velkojien kesken. Yhteisön toimielimet hyötyisivät perusteettomasti muihin velkojiin nähden, jos niiden olisi mahdollista vedota velkoihinsa yhteisöjen tuomioistuimissa vireille pannuissa oikeudenkäynneissä tilanteessa, jossa on mahdotonta panna vireille oikeudenkäyntiä kansallisessa tuomioistuimessa.

71 Vastustaakseen käsiteltävänä olevassa asiassa asetuksen N:o 1346/2000 soveltamista komissio yrittää myös virheellisesti vedota tämän asetuksen 40 artiklaan nojautuen

siihen kahden ja puolen kuukauden aikaan, joka kului maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen 10.7.2002 ja siitä 23.9.2002 tapahtuneen ilmoittamisen välillä. Ensiksikin kyseisen asetuksen 17 artiklan 1 kohdan nojalla päätös 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun menettelyn aloittamisesta vaikuttaa muissa jäsenvaltiossa ilman, että olisi tarpeen tehdä saman asetuksen 40 artiklan mukaista ilmoitusta. Toiseksi vaikka voidaan katsoa, että ilmoitus on tehty komissiolle myöhässä, asetuksessa N:o 1346/2000 ei säädetä mitään seuraamuksia tällaisen myöhästymisen varalta menettelyn tunnustamiseen muissa jäsenvaltioissa, jollei mahdollisesta oikeudesta saada korvausta myöhässä tehdystä ilmoituksesta aiheutuneesta vahingosta muuta johdu.

72 Nämä seikat huomioon ottaen komission kanne, sellaisena kuin se on muotoiltu kannekirjelmässä, on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin se on kohdistettu A-Consultiin ja Isioniin.

D *Komission lisävaatimukset*

73 Komissio esitti istunnossa toissijaisesti lisävaatimuksia, joiden mukaan sen kannetta on, siltä osin kuin se on kohdistettu A-Consultiin ja Isioniin, pidettävä kanteena, jolla pyritään saamaan todetuksi, että sen saatavat ovat perusteltuja, jotta se voisi vedota niihin kansallisissa maksukyvyttömyysmenettelyissä.

74 Näiden lisävaatimusten tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat selvästi.

75 Ensiksi ne ovat työjärjestyksen 38 artiklan määräysten vastaisia. Tämän määräyksen mukaan asianosaisen on määriteltävä oikeudenkäynnin kohde asiakirjassa, jolla asia saatetaan vireille tuomioistuimessa. Vaikka työjärjestyksen 42 artiklan mukaan tietyin edellytyksin onkin mahdollista esittää uusia perusteita, asianosainen ei voi asian käsittelyn kuluessa muuttaa itse oikeudenkäynnin kohdetta (ks. asia 232/78, komissio v. Ranska, tuomio 25.9.1979, Kok. 1979, s. 2729, Kok. Ep. IV, s. 539, 3 kohta ja asia 125/78, GEMA v. komissio, tuomio 18.10.1979, Kok. 1979, s. 3173, Kok. Ep. IV, s. 633, 6 kohta). Sellaisten uusien vaatimusten tutkittavaksi ottaminen, jotka esitetään istunnossa ensimmäisen kerran, riistäisi vastaajilta mahdollisuuden valmistella vastauksensa ja loukkaisi näin heidän puolustautumisoikeuksiaan.

76 Toiseksi nämä vaatimukset menevät yli sen toimivallan, joka yhteisöjen tuomioistuimelle on annettu sovellettavassa välityslausekkeessa, jossa tämä toimivalta rajoitetaan "komission ja sen sopimuskumppanien välisiin riitoihin", kun taas vahvistuskanne maksukyvyttömyysmenettelyssä koskee myös muita osapuolia eli konkurssissa olevan yrityksen muita velkojia. Tältä osin voidaan korostaa, että komissio ei ole aloittanut mitään menettelyä näiden osapuolten saattamiseksi tämän asianosaisiksi.

77 Lopuksi tämän tuomion 68–70 kohdassa esitetyt seikat ovat sovellettavissa myös komission lisävaatimuksiin, jotka on tämän vuoksi jätettävä tutkimatta.

78 Näin ollen komission lisävaatimukset on jätettävä tutkimatta, koska myös niiden tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat.

IV Kanteen perusteltavuus siltä osin kuin se kohdistuu AMI Semiconductoriin, Intracomiin, Euramiin ja Nordbankiin

79 Komissio vetoaa kahteen oikeudelliseen perustaan vastaajia vastaan esittämiensä maksuvaatimusten perusteeksi. Yhtäältä se vetoaa sopimuksen liitteessä II olevan 23 artiklan 23.3 kohtaan perustuvaan sopimuksen mukaiseen oikeuteensa vaatia palautuksia. Toisaalta se vetoaa vastaajien saamaan Bürgerliches Gesetzbuchin (Saksan siviililaki, jäljempänä BGB) 812 §:ssä tarkoitettuun perusteettomaan etuun; kyseisessä säännöksessä säädetään, että "joka saa jotakin kolmannelta tämän kolmannen suorituksena tai millä tahansa muulla tavoin ilman oikeudellista perustetta, on palautusvelvollinen".

A *Sopimuksen liitteessä II olevan 23 artiklan 23.3 kohtaan perustuva oikeus palautukseen*

80 Sopimuksen liitteessä II olevan 23 artiklan 23.3 kohdassa todetaan, että jos hankkeen perusteella suoritetut maksut ylittävät komission toimesta hankkeelle suoritettavan kokonaisrahoituksen, sopimuskumppanien on välittömästi palautettava näiden maksujen ja tämän osuuden välinen erotus.

81 Tämän määräyksen soveltamisesta käsiteltävänä olevassa tapauksessa nousee esille kaksi kysymystä. Ensiksi on ratkaistava, onko kyseisen määräyksen sisältämä palautusvelvollisuus solidaarinen velvollisuus vai voidaanko palautusta päinvastoin vaatia vain niiltä sopimuskumppaneilta, jotka ovat tosiasiallisesti vastaanottaneet komission varoja. Toiseksi on syytä tarkastella komission toimesta hankkeelle suoritettavan kokonaisrahoituksen laskemista.

1. Yhteisvelkavastuu

82 Ilmaisu "sopimuskumppanit" on sopimuksen toisella sivulla määritelty siten, että se tarkoittaa kollektiivisesti niitä seitsemää vastaajaa, jotka tekivät sopimuksen komission kanssa. Osapuolten kesken on kuitenkin ollut kiivasta keskustelua siitä, mitä täsmällisiä seurauksia on tämän ilmauksen käytöstä sopimuksen liitteessä II olevan 23 artiklan 23.3 kohdassa.

83 Komission mukaan kyseisen ilmauksen käyttö osoittaa, että tämän määräyksen mukainen palautusvelvollisuus kuuluu kaikille sopimuskumppaneille eikä pelkästään niille, jotka ovat vastaanottaneet kysymyksessä olevia ennakoita. Komissio voi siis vaatia kultakin sopimuskumppanilta ennakoita kokonaisuudessaan.

84 Vastaajat sitä vastoin väittävät, että pelkästään ilmauksen "sopimuskumppanit" käyttämisestä ei voida johtaa yhteisvastuuta ja että jos tällainen vastuu olisi ollut osapuolten tarkoitus, se olisi pitänyt ilmaista selkeämmin. Ne huomauttavat lisäksi, että sopimuksen liitteessä II olevan 23 artiklan 23.3 kohdassa asetettu velvollisuus on kyseisen määräyksen sanamuodon mukaisesti palautusvelvollisuus, joka itse tämän käsitteen määritelmän mukaisesti edellyttää, että se, joka vaatii palautusta, on aiemmin vastaanottanut vaaditun summan.

85 Koska kyseisen 23 artiklan 23.3 kohta ei itsessään ole tältä osin riittävän selvä, sitä on tulkittava muiden sopimusmääräysten yhteydessä ja erityisesti sopimuksen 1 artiklan valossa.

86 Kyseisen 1 artiklan 1.1 kohdassa osapuolille asetetaan ensiarviolta yhteisvastuullinen (jointly and severally) velvollisuus täyttää sopimus "siltä osin kuin kysymys on liitteessä I mainituista töistä". Kyseinen velvollisuus, joka tämän määräyksen mukaan joka tapauksessa koskee vain töiden suorittamista mutta ei ennakoiden palauttamista, on sitten tiukasti rajoitettu saman artiklan 1.2 kohdassa.

87 Sopimuksen 1 artiklan 1.2 kohdan toisessa virkkeessä estetään yhteisvastuullinen velvollisuus ennakoiden maksamiseen, kun siinä todetaan, että sopimuskumppani "ei ole velvollinen — — palauttamaan laiminlyövän sopimuskumppanin maksettavaksi kuuluvia summia, ellei se ole itse myötävaikuttanut laiminlyöntiin".

88 Tästä tarkastelusta seuraa, että sopimuksen liitteessä II olevan 23 artiklan 23.3 kohta, tulkittuna sopimuksen 1 artiklan 1.2 kohdan valossa, asettaa sopimuskumppanille vain velvollisuuden palauttaa tosiasiallisesti saamansa ennakot, ainakin jollei näytetä toteen, että tämä sopimuskumppani on myötävaikuttanut laiminlyöntiin, joka on synnyttänyt komissiolle oikeuden toiselle sopimuskumppanille maksetun ennakon palautukseen. Todistustaakka sopimuskumppanin myötävaikutuksesta tällaiseen laiminlyöntiin kuuluu väistämättä komissiolle, joka kantajana vetoaa tähän laiminlyöntiin.

89 Komissio ei ole osoittanut, että AMI Semiconductor, Euram, Intracom tai Nordbank olisivat millään tavoin myötävaikuttaneet jonkin toisen sopimuskumppanin tiettyyn laiminlyöntiin, josta olisi seurannut tälle toimielimelle oikeus tälle toiselle sopimuskumppanille maksetun ennakon palautukseen. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 145 kohdassa, yleisluonteiset väitteet siitä, että vastaajat eivät olisi tehneet riittävästi yhteistyötä tai että ne eivät olisi täyttäneet tietojenantovelvollisuuttaan komissiota kohtaan, ovat tältä osin riittämättömiä, vaikka ne perustuvatkin osittain arviointikertomuksiin.

90 Näin ollen on todettava, että ketään vastaajista ei voida pitää velvollisena palauttamaan sopimuksen liitteessä II olevan 23 artiklan 23.3 kohdan nojalla summia yli niiden summien, jotka ne itse ovat vastaanottaneet.

2. Komission toimesta suoritettavan rahoituksen laskeminen

91 Sopimuksen liitteessä II olevan 23 artiklan 23.3 kohdassa asetetaan palauttamisen edellytykseksi se, että komission toimesta hankkeelle suoritettava kokonaisrahoitus alittaa jo suoritettujen ennakoiden määrän. Tällaisessa tilanteessa kunkin vastaajan on palautettava saamansa ennakon ja kustannusten, joita se voi vaatia, välinen erotus.

92 Komissio on eritellyt kannekirjelmässään tämän tuomion 35 kohdassa esitetyssä taulukossa summat, jotka sen mukaan kunkin vastaajan olisi erikseen palautettava, kun yhteisvelkavastuuta ei oteta huomioon. Kyseiset summat on laskettu siten, että kunkin sopimuskumppanin komissiolta tosiasiallisesti saamasta summasta on vähennetty summat, jotka liittyvät komission hyväksymiin suorituksiin, siltä osin kuin kyseisen sopimuskumppanin oli oletettu myötävaikuttavan suoritukseen sopimuksen liitteessä I olevan työnjaon mukaisesti.

93 Kun otetaan huomioon, että komissio myöntää, että Nordbankille ei ole maksettu mitään suorituksia ja että Intracom on saanut pienemmän summan kuin mikä sille olisi kuulunut, komissio ei voi näiden kahden vastaajan osalta vaatia lainkaan palautusta.

94 On riidatonta, että AMI Semiconductor on vastaanottanut kaikkiaan 26 743 euroa ja että komissio on hyväksynyt työsuorituksia 26 214,55 euron arvosta. Näin ollen summa, joka tämän yhtiön on palautettava, on enintään 528,45 euroa. On niin ikään riidatonta, että Euram on vastaanottanut 21 606 euroa ja että mitään niistä työsuorituksista, joihin se on osallistunut, ei ole hyväksytty.

95 Näitä kahta vastaajaa kohtaan esitettyjen vaatimusten osalta komissiolla ei ole oikeutta olla hyväksymättä suorituksia ja kustannuksia koskevia tositteita ilman, että se perustelee yksityiskohtaisesti näiden suoritusten puutteet. Toisin kuin komissio väittää, sopimuksen erityisluonteesta, eli siitä, että kyseessä on tukisopimus, johon ei sisälly tämän toimielimen kannalta todellista vastinetta, ei seuraa se, että viimeksi mainitulla olisi harkintavaltaa suoritusten hyväksymisessä. Kuten julkisasiamies on oikein perustein todennut ratkaisuehdotuksensa 167–171 kohdassa, sopimukseen olisi tullut sisällyttää tätä tarkoittavat lausekkeet, jotta komissiolle olisi annettu näin laaja yksipuolinen päätösvalta.

96 Näin ollen on tutkittava, oliko perusteltua, että komissio ei hyväksynyt AMI Semiconductorin ja Euramin suorituksia. Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 161 kohdassa, riita koskee pääasiallisesti suorituksia 1.1 (käyttäjän määrittelemä järjestelmätoimintojen ja suunnitelmien täydellinen kokonaisuus, "Complete set of user-defined system functions and design specifications"), 1.2 (täydelliset suunnitelmat tuleviksi ohjelmistorajapinnoiksi näiden organisaatioiden kaupallisten ohjelmistojen ympäristöön liittymistä varten, "Complete set of design specifications for future software interfaces to integrate with the commercial software environment of these organisations") ja 1.3 (täydellinen kuvaus tulevien liikekumppaneiden tietoympäristöstä, "Full description of future business partners' IT environment"), koska nämä kolme suoritusta ovat ainoat hylätyt suoritukset, joiden toteuttamiseen AMI Semiconductor tai Euram olivat osallistuneet.

97 Komissio on perustanut näiden suoritusten hyväksymättä jättämisen täysin kertomuksiin, joissa tarkastusryhmä oli päätynyt tähän hyväksymättä jättämiseen. Näiden kertomusten todistusvoiman osalta on heti alkuun hylättävä komission väite, jonka mukaan kertomukset olisivat luonteeltaan sitovia vastaajiin nähden. Vaikka viimeksi mainitut olivatkin hyväksyneet tämän toimielimen valitsemat kaksi ehdokasta, ei sopimuksen liitteessä II olevassa 8 artiklassa, missään muussa sopimuslausekkeessa eikä missään niiden välisessä tietojenvaihdossa ole mitään, mikä osoittaisi, että tämän ryhmän laatimat kertomukset sitoisivat sopimuskumppaneita. Tällainen sitovuus olisi lisäksi ilmeisen selvästi vastoin komission tältä osin omaksumaa näkemystä; komissio totesi istunnossa, että se itse saattoi poiketa kertomuksista niin halutessaan.

98 Tarkastusryhmä tuli toisessa kertomuksessaan siihen tulokseen, että kysymyksessä olevat suoritukset on hylättävä. Suorituksesta 1.1 todettiin, että se oli kovin epätäydellinen ja että se ei ollut perusteellinen. Katsottiin, että suorituksia 1.2 ja 1.3 ei ollut olemassakaan sillä perusteella, että ryhmälle toimitetut asiakirjat olivat otsikoidensa mukaan vain yhteenvetoja eivätkä täydellisiä asiakirjoja.

99 Näistä kertomuksista ilmenee joitakin selittämättömiä ristiriitoja. Esimerkiksi suorituksen 1.1 osalta tarkastusryhmä arvostelee sitä, että rahoitusalan tai logistiikka-alan yritykset, vaikka ne olivatkin edustettuina vastaajien muodostamassa yhteenliittymässä, eivät olleet myötävaikuttaneet suorituksen toteuttamiseen. Sopimuksen liitteestä I ilmenee kuitenkin selvästi, että Nordbankin tai Euramin osallistumisesta mainittuun suoritukseen ei ollut määrätty sopimuksessa. Tarkastusryhmä ei selvästikään ole tältä osin soveltanut sopimukseen perustuvia kriteerejä arvioidessaan tehtyjen suoritusten sopimusten mukaisuutta, vaan on virheellisesti soveltanut omia kriteerejään.

100 Komissio totesi istunnossa suorituksen 1.3 osalta, että vastaajat olivat esittäneet sen vain yhdellä sivulla, mikä ei sopinut yhteen sopimuksessa tähän suoritukseen käytettäväksi ajateltujen ponnistusten kanssa. On todettava, että sopimuksen liitteen I sivulla 57 määrätyn yhden henkilön 4,5 kuukauden työpanos suhteessa esitetyn kertomuksen lyhyyteen vaikuttaa ensi näkemältä yllättävältä. Kertomuksen lyhyys ei

kuitenkaan välttämättä merkitse sitä, että se olisi laadultaan huono tai että se ei olisi sopimuksen määräysten mukainen, mitkä ovat käsiteltävänä olevassa tapauksessa ainoat merkitykselliset kriteerit. Jos komissiolla on epäilyksiä jostakin suorituksesta laskutettujen kustannusten suhteen, sen olisi pitänyt riitauttaa kustannuksia koskevat tositteet sopimuksen liitteessä II oleviin 18–20 artiklaan sisältyvien arviointiperusteiden valossa suorituksen hylkäämisen sijasta.

101 Jotta komissio voisi perustella suorituksen hylkäämisen, on välttämätöntä, että se yksilöi nimenomaan ne suorituksen osatekijät, joita se aikoo arvostella, siten että se esittää ne syyt, joiden vuoksi se katsoo, ettei tämä suoritus ole sopimuksen mukainen. Käsiteltävänä olevassa tapauksessa ei tarkastuskertomus eikä komission kannekirjelmä ole riittävän yksityiskohtainen tältä osin.

102 Tämän vuoksi on hylättävä komission kanneperusteet, jotka perustuvat sopimuksen liitteessä II olevan 23 artiklan 23.3 kohtaan perustuvaan oikeuteen vaatia palautusta. Näin ollen on hylättävä myös kyseisessä liitteessä olevan 5 artiklan 5.4 kohtaan perustuva korkovaatimus.

B *BGB:n 812 §:ään perustuva oikeus vaatia palautusta*

103 Kuten julkisasiamies on oikein perustein todennut ratkaisuehdotuksensa 185 kohdassa, BGB:n 812 §:ään perustuva vaatimus perusteettoman edun palauttamisesta on hylättävä samoilla perusteilla kuin sopimukseen perustuva palautusvaatimus. Koska komissio ei ole esittänyt todisteita siitä, että sopimuskumppanien saamat maksusuoritukset ylittäisivät niiden saatavat, se ei ole näyttänyt perusteetonta etua toteen.

104 Näin ollen komission kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

V Intracomin vastakanne

105 Intracom vaatii vastakanteellaan komissiota maksamaan 6 022 euron suuruisen määrän. Tämä määrä on InterTeamin Intracomille tosiasiallisesti maksaman 10 362 euron ennakon ja hyväksyttyjen suoritusten kustannuksista Intracomille kuuluvan osuuden, joka komission laskelmien mukaan on 16 384,09 euroa, välinen erotus.

106 Intracom toteaa, että komissio on "saanut perusteetonta etua", mutta muutoin se ei esitä tämän vaatimuksen oikeudellista perustetta.

107 On riidatonta, että komissio oli InterTeamille suorittamillaan maksuilla suorittanut vastaajille riittävästi varoja Intracomin hyväksi tulevan 6 022 euron kattamiseksi. Sopimuksen päättyessä InterTeamille oli maksettu 300 934 euroa ilman, että viimeksi mainittu olisi maksanut tästä summasta suorituksia muille vastaajille. Kun otetaan huomioon, että InterTeamilla olisi sopimuksen liitteen I sivulla 6 olevien lukujen perusteella voinut olla oikeus saada sopimuksen perusteella itselleen enintään 153 500 euroa, tällä yhtiöllä oli hallussaan ainakin 147 434 euron suuruinen summa muiden sopimuskumppanien lukuun.

108 Näissä olosuhteissa komissio ei ole saanut perusteetonta etua. Näin ollen Intracomin vastakanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

109 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Intracom SA Hellenic Telecommunications & Electronic Industryn vastakanne hylätään.

3) Euroopan yhteisöjen komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset